

Leerlingenbegeleiding – domein onderwijsloopbaanbegeleiding

Krachtlijnen voor een sterke onderwijsloopbaanbegeleiding

Krachtlijnen in functie van verbindend samenwerken

Bouw duurzame relaties op met leerlingen en ouder(s)*

Neem samen met de leerling en ouder(s)* de verantwoordelijkheid op over de onderwijsloopbaan

*ouders: hiermee bedoelen we ouders en iedereen die (mee) verantwoordelijk is bij de opvoeding

Krachtlijnen in functie van beleid op onderwijsloopbaanbegeleiding

Geef de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding een plaats binnen het beleid op leerlingenbegeleiding

Werk met objectieve en relevante informatie

Reflecteer systematisch in het kader van interne kwaliteitszorg

Krachtlijnen in functie van kansrijke onderwijsloopbaanbegeleiding

Kijk breed naar leerlingen vanuit een groeigerichte mindset

Verleg de focus van adviseren naar begeleiden

Stel hoge verwachtingen voor alle leerlingen

Verbindend samenwerken

Bouw duurzame relaties op met leerlingen en ouder(s)

Effectieve onderwijsloopbaanbegeleiding veronderstelt verbindende samenwerking met leerlingen en hun ouder(s) (HGW, 2018; Competentieloop, 2023). Met ouders bedoelen we telkens de ouders en iedereen die (mee) verantwoordelijk is bij de opvoeding van de leerling. Het is daarom belangrijk om van bij de start van de schoolloopbaan te werken aan verbinding met de school via laagdrempelig, rechtstreeks contact en warme en duurzame relaties met leerlingen en hun ouder(s).

Ouderbetrokkenheid uitbouwen doe je door te investeren in het partnerschap tussen de ouders en de school. “Binnen dit partnerschap gaan ouder(s) en school op een constructieve, respectvolle en wederkerige manier met elkaar om. Ze communiceren en werken samen in functie van de lerende” (KOOGO, 2022). Om tot communicatie te komen is het nodig om op twee elementen in te zetten, namelijk contact en connectie. Met *contact* wordt bedoeld dat je tijd en ruimte maakt om elkaar te begroeten, dat je interesse toont voor elkaar, vragen stelt, ... Dit veronderstelt live contact, dat zowel spontaan als georganiseerd kan plaatsvinden. *Connectie* gaat over authentiek en eerlijk kunnen zijn. Het gaat om oprecht luisteren naar, zien en voelen wat de ander zegt zonder hierover te oordelen, ongeacht of de boodschap positief is of niet.

Neem samen met de leerling en ouder(s) de verantwoordelijkheid op over de onderwijsloopbaan

Onderwijsloopbaankeuzes maken is een proces waarin zowel de school, de leerling als de ouder(s) verantwoordelijkheid dragen. Leerlingen (en hun ouder(s)) behouden de regie en hebben recht op ondersteuning door de school.

Drie voorwaarden zorgen ervoor dat leerlingen gemotiveerd zijn om hun verantwoordelijkheid op te nemen: ze moeten autonomie ervaren bij het maken van keuzes, zich bij het keuzeprocess betrokken voelen en zich competent voelen om keuzes te maken (Vansteenkiste, 2017).

Beleid op onderwijsloopbaanbegeleiding

Geef de visie op onderwijsloopbaanbegeleiding een plaats binnen het beleid op leerlingenbegeleiding

Ontwikkel een schooleigen, gedragen, onderbouwde visie op kansrijke onderwijsloopbaanbegeleiding, die leerlingen breed ondersteunt doorheen hun schoolloopbaan in de richting van maximale ontplooiing, leerwinst en participatie (Leersteundecreet, 2023). Zo'n visie op onderwijsloopbaanbegeleiding omschrijft waarvoor de school staat.

Ze omvat dus de kernwaarden van de aangeboden onderwijsloopbaanbegeleiding. Daarnaast functioneert ze als ethisch kompas voor de schoolorganisatie, en geeft ze ook richting bij het maken van keuzes en het nemen van beslissingen over onderwijsloopbaanbegeleiding. Maak de visie en de verdere stappen die hieruit voortvloeien helder en transparant voor het onderwijspersoneel en alle partners.

Ga aan de slag met objectieve en relevante informatie

Een eerste stap in het proces is het verzamelen van objectieve informatie over de leerling vanuit de vier begeleidingsdomeinen (onderwijsloopbaan, leren en studeren, psychisch en sociaal functioneren, preventieve gezondheidszorg). Focus daarbij op feitelijke (les-)observaties, toetsresultaten, interesstetsten, verslaggeving, het medisch dossier, ... Beluister daarbij de stem van de leerling en de ouder(s) en hou rekening met hun context. Vervolgens interpreteer je als team al deze informatie. Pas in een volgende stap formuleer je een advies. Ga tot slot altijd twee zaken na: is er voldoende informatie om een advies te kunnen geven (1) en is het advies passend voor deze leerling (2)? Communicatie tussen de partners blijft gedurende het hele proces cruciaal.

Om efficiënt te werken, is het belangrijk om de relevante informatie bij te houden. Maak daarbij een onderscheid tussen 'need to know' en 'nice to know'. Door informatie kernachtig te documenteren, wordt het mogelijk om de evolutie van de leerling zichtbaar te maken in functie van het keuzeproces.

Reflecteer systematisch in het kader van interne kwaliteitszorg

Reflecteer met het team over de manier waarop de onderwijsloopbaanbegeleiding versterkt kan worden. Verzamel daartoe de nodige informatie (ook van leerlingen die van studierichting of school veranderen). Denk na over de volgende vragen:

- In welke mate zijn onze adviezen kwaliteitsvol?
- In welke mate zijn onze acties op vlak van onderwijsloopbaanbegeleiding effectief?
- In welke mate ondersteunen onze acties en adviezen warme overdrachten binnen en buiten de school?
- Enzovoort

Op die manier kun je lessen trekken in het kader van interne kwaliteitszorg.

Kansrijke onderwijsloopbaanbegeleiding

Kijk breed naar leerlingen vanuit een groeigerichte mindset

Met het oog op een goed keuzeproces is het belangrijk om met een brede blik naar leerlingen te kijken. Focus zowel op schoolse prestaties als op de persoonlijke kenmerken van leerlingen (vb. interesses, talenten, persoonlijkheid, ...). Doe dit o.a. door in te zetten op breed evalueren. Dit wil zeggen doelgericht en met meerdere beoordelaars, op verschillende manieren, in verschillende contexten en op verschillende tijdstippen evalueert. Kijk daarbij vanuit een groeigerichte mindset.

Competenties, kwaliteiten en interesses die leerlingen buiten de school ontwikkelen (bv. tijdens stages, sportactiviteiten, lessen deeltijds kunstonderwijs...), vormen een waardevolle aanvulling op deze brede kijk. Al die elementen neem je mee in het keuzeproces.

Verleg de focus van louter adviseren naar begeleiden

Informeer leerlingen en ouder(s) objectief en zo volledig mogelijk over het brede onderwijsaanbod op verschillende momenten en via verschillende kanalen. Breng alle mogelijke relevante pistes in kaart. Informeer de leerling daarbij breed: opleidingsinhouden, doorstroomkansen, bijhorende consequenties, toelatingsvoorwaarden, studiebekrachtiging, ... Wees je bewust van de impact van je taalgebruik bij het communiceren over onderwijsloopbanen. Vermijd, zowel mondeling als schriftelijk, woorden waarin hiërarchisch denken vervat zit (vb. afzakken, gemakkelijker, beter, ...) en gebruik positieve, waarderende termen (Van Avermaet en Boone, 2023).

Naast het informeren heeft elke leraar een rol bij het aanleren van de vaardigheden die leerlingen nodig hebben om te komen tot zelfkennis en zelfreflectie (HGW, 2018). Zo kunnen leerlingen zelf weloverwogen passende keuzes leren maken.

Onderwijsloopbaanbegeleiding is een continu proces. Kritische keuzemomenten zijn mijlpalen om adviezen te formaliseren, maar de weg hiernaartoe start in de dagelijkse praktijk en loopt doorheen het hele schooljaar (Lacante e.a., 2008).

Stel hoge verwachtingen voor alle leerlingen binnen de onderwijsloopbaan

Het hanteren van hoge verwachtingen op maat van individuele leerlingen is onlosmakelijk verbonden met betere leerprestaties en een positief zelfbeeld (Jensen, 2022).

‘Hoge verwachtingen’ kunnen breed geïnterpreteerd en toegepast worden. Stel hoge verwachtingen, zowel in de te behalen onderwijsdoelen als in de onderwijsloopbaan van leerlingen. Met het oog op kansrijk oriënteren en gelijke onderwijskansen hou je voor alle leerlingen zoveel mogelijk deuren open.

Bibliografie

Jensen, E. (2022). *Ieder kind kansrijk – lesgeven aan leerlingen die opgroeien in armoede*. Bazalt:educatieve uitgaven.

Keppens, G., & Spruyt, B. (2019). *Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten - eindrapport*. Gent: Steunpunt Onderwijs Onderzoek.

Lacante, M., Van Esbroeck, R., & De Vos, A. (2008). *Met een dynamische keuzebegeleiding naar een effectieve keuzebekwaamheid*. Eindrapport OBPWO projecten 04.01 & 02.02 en Ministerieel Initiatief. Brussel/Leuven: Vrije Universiteit Brussel/Katholieke Universiteit Leuven.

Lambrighs, H., & Ryckmans, A. (2022). *De betrokkenheidsboom. Van ouderbetrokkenheid naar ouder schoolpartnerschap*. Brussel: Politeia.

Pameijer, N., Denys, A., Timbremont, B., & Van de Veire, H. (2018). *Handelingsgericht werken. Samenwerken aan schoolsucces*. Leuven: Acco.

Potential (2023). *Competentieloop*. Te raadplegen via <https://potentialtoteach.be/zoek-materiaal/detail-2/competentieloop>

Van Avermaet, P. & Boone, S. (2023). *5 valkuizen bij studiekeuzebegeleiding*. Te raadplegen via <https://www.klasse.be/76938/hoe-geef-jij-advies-5-valkuilen-bij-studiekeuzebegeleiding/>

Vansteenkiste, M. (2017). *Vitamines voor de groei. Ontwikkeling voeden vanuit de Zelf-Determinatie Theorie*. Leuven: Acco.

Vlaanderen onderwijs en vorming (2018). *Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding*. Te raadplegen via <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=15236>

Vlaamse regering (2023). *Decreet over leersteun*. Te raadplegen via <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/6453BC17878C11494CF542DB>